

Gart der Gesundheit: Alraun man.

Alraun man

Das cclvii Capit

Mandragota latine grece Anthimon vel
Triceon arabice leborat.

(Die meister sprechen gemeynlich das zweyer handt sey d alraun eine d man die ander dye frau. In dem buch genant circa instans beschreiben uns die meister und sprechen daz mandrago [288] ra sey kalt und trucken an dem dritten grad. Und ist dises auch die meynung des meisters avicenne. Die frau hat spyczigere bleter dem der man. Etlich meister sprechen das die freulich genuczet werde in d erczoney und nit die manlich aber wie dem sey so brauchet man die alle beyd und haben bey nahe ein natur. (Item die meister beschreyben uns auch in dem buch circa instans und sprechen dz dise wurzeln verkauft werden und geformiert sind geleych den menschen als mannen und frauen. Darzu sprechen die meister dz ein sollichs kein warheyt auff jm habe und nit also geformiert sind und sollich wurzlen wachsen nit in der erden sunder sy werden gemacht von kunsten und also gestalt. (Der meister Galienus in dem sibenden buch genant Simplicium farmacarum in dem capitel mandragota beschreybet uns und spricht das die natur d alraun sey kalt an dem dritten grad und hat ein kleine wyrme in jr aber in dem apffel ist feuchtung. (Und spricht auch daz die hyrten essen die opffel auff dem felde und wenn sy die geessen se werdend sy fast darauff schlaffen. (Auch spricht Galienus das die

(1) Alruin mannetje.

Dat 257ste kapittel.

Mandragora Latijn. Grieks Anthimon vel
Triceon. Arabisch leborat. (**Mandragora**

officinarum en Mandragora autumnalis)

De meesters spreken algemeen dat het tweevormig is alruin, een de man en de ander de vrouw. In het boek genaamd Circa instans beschrijven ons de meesters en spreken dat Mandragora [288] is koud en droog aan de derde graad. En is dit ook de mening van de meester Avicenna. De vrouw heeft spitsere bladeren dan de man. Ettelijke meesters spreken dat de vrouwelijk genuttigd wordt in de artsenij en niet die mannelijke, maar hoe dat is zo gebruikt men die alle beide en hebben bijna een natuur. (6) Item, de meesters beschrijven ons ook in het boek Circa instans en spreken dat deze wortels verkocht worden en gevormd zijn gelijk de mensen, als mannen en vrouwen. Daartoe spreken de meesters dat zoiets geen waarheid in zich heeft en niet also gevormd zijn en zulke wortels groeien niet in de aarde, zonder ze worden gemaakt van kunsten en also gesteld. De meester Galenus in het zevende boek genaamd simplicium farmacarum in het kapittel Mandragora beschrijft ons en spreekt dat de natuur van de alruin is koud aan de derde graad en heeft een kleine warmte in zich, maar in de appel is vochtigheid. En spreekt ook dat de herten eten die appel op het veld en als ze die eten dan worden ze erg daarop slapen. Ook spreekt Galenus dat de bast van de wortels is

rÿnden von der wurczeln seÿ fast keltten und domit trucken machen·Aber daz marck in den rynden ist kein nÿtze in der erczney·(Ettlich cÿrotgici brauchen ein wurczel die ist auch diser natur als alraun·Davon uns beschreibet Serapio und heÿsset sÿ marbus·und wächÿet gern an dem schatten. Dise wurczel ist weÿß und waÿch und ist einer spannen lang und als dÿck als ein daumen·Dise wurczel thÿn sÿ in wein oder in koste·und lassen davon trincken und esse·die entzÿnndet sich an den gelÿdern·also das dz heÿlig feÿwer sÿ jrÿtet·die selbigen werden auch also seer darvon schlaffen das sÿ nit faulen das man jenen abschneÿdet ein gelÿd von dem leÿbe·(Serapio in dem bÿch aggregatoris in dem capitel leborat idest mandragota beschreibet uns und spricht·das der seÿ zweÿer handt·eine mánlich·die ander freÿlich·Die freÿlich hat bleter geleych den lattichen und die bletter sind feÿpt und haben einen schwáren gerauch·Dÿses kraut hat keinen stammen sunder es wechÿt nahent beÿ d erden·und breÿttet sich wider aÿf zwÿschen den bletern·In der mitte hatt es ein frucht geleych den nespelen darinnen sind kôtnen geleych als in den beeren·Dise wurczel ist auch gar groÿ und die ist aÿfwenig schwarz und jnnwenig weÿß·und hat auch ein grobe rÿnden·Das mánlich hat bletter die sind breÿt und auch lange geleich den kolen und waich und sein frucht die ist zwier als groÿ als die erst·unnd geleyche einem ampffel·und die sind von farben geleych dem saffran·und haben einen gÿten gerauch. Die hÿrten essen d aÿf dem felde·und werden auch darnach fast schlaffen·[289] (Der wirdig meister avicenna in seinem andern bÿch in dem capitel Jaub spricht·das dise wurcz wachÿe in d erden geleych dem menschen an d gestalt od beÿ nahen also formieret·(Wôlcher nicht schlaffen mÿg d neme d rÿnden diser wurczel und stoÿ die zÿ bulfer·und mÿsche darunder frawen milch und das weÿß von einen eÿe und streÿch dises umb die schláff d mensch wirt fast rÿwe davon·(Für den grÿndt aÿf dem haubt stosse die bleter von alraun·und lege die also gestossen aÿf das haubt·sÿ heÿlen den grind zehant. (Platearius·der nitt schlaffen môcht d neme ôle gemachet von alraun·dises ôle mache also·nymme d ôpffel von dem alraun und lege die in baumôle unnd lasse sÿ baÿssen drey od vier tag·darnach seÿde daz ôle und seyhe es durch ein thÿche·Dises ôle schmiere an die schláff·es hilfft und machet schlaffen und rÿwe

erg verkoelend en daarmee droog maken. Maar de merg in de bast is geen nut in de artsenij, ⁽³⁾ Ettelijke chirurgen gebruiken een wortel en die is ook van deze natuur zoals alruin. Daarvan ons beschrijft Serapio en noemt die marbus en groeit graag in de schaduw. Deze wortel is wit en week en is dertien cm lang en als dik als een duim. Deze wortel doen ze in wijn of in de kost en laten daarvan drinken en eten en die ontsteekt zich aan de leden alzo dat het heilig vuur hen kwelt en diezelfde worden ook alzo zeer ⁽²⁾ daarvan slapen zodat ze niet voelen dat men hen afsnijdt een lid van het lijf. Serapio in het boek aggregatoris in het kapittel leborat, id est Mandragora, beschrijft ons en spreekt dat het is tweevormig, een mannelijk en de andere vrouwelijk. De vrouwelijke heeft bladeren gelijk de sla en de bladeren zijn vet en hebben een zware reuk. Dit kruid heeft geen stam maar het groeit nabij de aarde en breidt zich wijd uit tussen de bladeren. In het midden heeft het een vrucht gelijk de mispel daarin zijn korrels gelijk als in de bessen. Deze wortel is ook erg groot en die is aan de buitenkant zwart en inwendig wit en heeft ook een grove bast. De mannelijke heeft bladeren die zijn breed en ook lang gelijk de kolen en week en zijn vrucht die is vrijwel zo groot als de eerste en lijkt op een appel en die zijn van verven gelijk de saffraan en hebben een goede reuk. De herten eten dat op het veld en worden ook daarna erg slapen. [289] De waardige meester Avicenna in zijn andere boek in het kapittel jaub spreekt dat dit kruid groeit in de aarde en lijkt de mensen aan de gestalte of bijna alzo gevormd. ⁽²⁾ Wie niet slapen mag die neemt de bast van deze wortel en stoot die tot poeder en meng daaronder vrouwenmelk en dat witte van een ei en strijk dit om de slaap, die mens wordt erg rustig daarvan. ⁽⁴⁾ Voor de schurft op het hoofd stoot de bladeren van alruin en leg die alzo gestoten op dat hoofd, dat heelt de schurft gelijk. Platearius, die niet slapen mag die neemt olie gemaakt van alruin en deze olie maak je alzo; neem de appel van de alruin en leg die in olijvenolie en laat ze baden drie of vier dagen, daarna kook die olie en zeef het door een doek. Deze olie smeer aan de slaap, het helpt en maakt slapen en rusten erg goed en vooral in grote ziektes daarin de mens niet rusten kan. Deze olie beneemt ook erg grote hitte van de mensen. Item, de bast van alruin is erg goed in de artsenijen die je dienen tot de ogen. Platearius, deze bast alzo groot als drie haller gewicht na het gehouden voor de

fast wol und sunderlichen in grossen kranckheÿten darjnn der mensch nit rûwen kan·Dips ôle benymmet auch gar grosse hÿcze von dem menschen. (Item die rÿnden von alraun ist fast gût in den erczneyen die do dienen zû den augen. (Platearius diser rÿnden also groÿ als dteÿ haller gewicht na het gehalten für die schame der frawen·bringet menstruum·und treÿbet auch auß von jr daz todt kÿndt·(Item dise rÿnden gestossen zû bulfer und do genüczet mit einem clistier·machet schlaffen und auch rûwen für alle andere kunst·(Item·dise wurczel gesoten in wein unnd auch auff das gegicht geleget der gelÿder ist den weetumb stÿllen·	schaamte der vrouwen brengt menstruatie en drijft ook uit van hen dat dode kind. Item, deze bast gestoten tot poeder en dat genuttigd met een klysma maakt slapen en ook rusten voor alle andere kunst.⁽⁵⁾ Item, deze wortel gekookt in wijn en ook op de jicht gelegd van de leden is de pijn stillen.
--	---

Zie ook kapittel 258

Vorm.

Dit zijn de planten die door de gehele geschiedenis heen komen. Stengelloze kruiden met grote ovale of lancetvormige, donkergroene bladeren die in dichte rozetten plat op de grond liggen. *Ze bezitten vlezige, dikwijls gespleten wortels.* De okselstandige, gesteelde violette of gele bloemen staan in dichte rozetten en worden gevolgd door vele bessen.

Mandragora officinarum, L. en M. autumnalis Bertol hoewel ze nu alle twee M. officinarum L. heten (*geneeskrachtig en herfst*) de eerste bloeit in mei en de tweede in de herfst, de eerste is het mannetje en de tweede het vrouwtje. Een verdeling die al vanouds in gebruik is. Platearius; 'Due sunt species masculus et femina'. Dodonaeus; 'Mandragora is tweevormig, mannetje en wijfje, als Dioscorides ook betuigt'.

Naam.

Dodonaeus; 'In deze en meer andere landen als ook bij de apothekers is dit kruid met de Griekse naam Mandragora of Mandragoras bekend, in Hoogduitsland heet het Alraun. Sommige Grieken noemen het ook Circaea en dat naar de toveres Circe. Het heet ook in dezelfde Griekse taal Antimnion (=ontmaskering) of Antimion, van Pythagoras Anthropomorphos, in het Latijn Terrae malum, Terrestris malum en Canina malus. Mandragora is hier vroeger zeer gebruikelijk geweest en dat om de vreemde gedaante van haar wortel die (en vooral van het mannetje) groot is en wit en veel op de wortels van een radijs lijkt en in twee of drie delen gedeeld is die soms over elkaar groeien en veel lijken op het onderste lijf met de twee benen van een mens. Daarvan zeggen sommige dat het Man dragen en niet Mandragora behoorde te heten, immers naar die gedaante is het van Pythagoras Anthropomorphos genoemd geweest omdat die wat op een mens lijkt. Dit gewas heet in het Hoogduits Alraun Menlin, in het Nederduits ook Mandragora mannetje of witte Mandragora of ook alru en alrun of alruin mannetje en het ander Alraun weiblin, dat is alru, alrun, alruin of Mandragora wijfje. Beide heten hier te lande ook eerdt-appel en dol-wortel met oneigen namen want de naam Terra malum is een eigen naam van varkensbrood. Ze heten Mandragora in het Grieks omdat ze graag groeien op de plaatsen daar paarden en ossen stallen, te weten in donkere holen en schaduwachtige gewesten die wel van de zon beschenen zijn omdat ze geen koude verdragen kunnen'.

Mandragora, is een naam die gebruikt werd door Hippocrates. Grieks *mandra*: stal en *ageiro*: ik verzamel, omdat de mandragora door zijn wonderkracht de kudde bijeenhield. Of naar *Mandragoras*, de naam van een Klein-Aziatische heilige, of naar de god *Mandros*, Maiandros.

De naam mandragora is niet geheel opgeklaard. Mogelijk is het oud Perzisch. Columnella noemde hominiformen en semi homo. Pythagoras noemt men deze wortel naar zijn menselijke vorm, anthropomorphos: *halfmenselijk*, wat met de Perzische benaming merdum-giah overeenstemt. Huygens gaf er de naam 'wortelmens' aan. *Mandraak*, Franse *mandragore*, Engelse *mandrake* en Duitse *Alraun-wurzel*.

Een van de interessantste plantennamen is de naam alruin voor de Mandragora. De plant heet in midden-Nederlands alrune en in hoog-Duits Alraun. Mogelijk slaat het eerste deel op *adel of* edel, het tweede deel is *runa*: geheim. Het kan waarzegster of tovergeest betekenen. Het Gotische haliuruna schijnt de oudste Germaanse afleiding te zijn.

Werking.

(2) De mandraak speelt ook een rol bij de verovering van Carthago. Omdat Hamilcar de liefde van de Libiërs voor wijn kende vergiftigde hij de inhoud van een aantal wijnvaten met mandraak. Die liet hij in bepaalde plaatsen voor de stad liggen alsof ze in haastige spoed vergeten waren. De Libiërs kwamen aan en zagen dat ze zich binnen de stadsmuren teruggetrokken hadden, vermoeid en vooral dorstig van de reis, dronken ze de wijn en vielen al gauw in een diepe slaap. Die slaap was zo diep dat ze zelfs niet wakker werden toen ze daarna verwond en gedood werden. De artsen gebruikten daarna de merkwaardige eigenschap van de mandraak, die ze in de oorlog geleerd hadden, om zware operaties uit te voeren. Zie Dodonaeus onderaan.

(3) De bessen bezitten een aparte geur en zijn slaapverwekkend. De vruchten zouden wellust geven of vruchtbaar maken, reden om ze in de oudheid als liefdesdrank te gebruiken. Ze zouden de liefdesappelen geweest zijn van Gen. 30: 14/16, die zoveel waard waren dat Rachel in ruil daarvoor haar man aan haar zuster uitleende. Sommige vertalingen van de Bijbel vertalen het woord *dudaim* dan ook direct als mandraak. Het woord dudaim zou ontleend zijn van de stam dud, wat 'liefkozen' of 'liefde' betekent.

(6) De wortel zou de gestalte van een mens hebben. In de mythologie is de mandraak een wijszeggende, demonische geest of een klein halfduivels wezen in mensengestalte die de bezitter rijk zou maken. De meeste schrijvers handelen bij deze plant meer over het bijgeloof *door de vorm van de wortels*.

De wortel had naar Avicennia de gestalte van een mens. Door de vorm van de wortels werd het in de loop der eeuwen met allerhande mythen omgeven.

Herbarijs heeft het mooiste verhaal, dat naar Josephus in zijn Joodse oorlogen.

Josephus, de schrijver van de Joodse oorlogen in het 25ste kapittel van het 17de boek Baaras genoemd naar de plaats daar ze veel gevonden wordt, schrijft: 'Ook is er in het al dat ten noorden van Macheron ligt een plaats, Baaras genaamd, waar een plant groeit van dezelfde naam die op een vlam lijkt en een schijnsel geeft als de zonnestralen. Diegenen die het aanraken sterven op staande voet. Het beste middel derhalve is om het te krijgen door rondom de wortel te graven totdat hij geheel bloot is waarna men er een hond aan vast bindt en die wil zijn meester met alle geweld volgen waardoor hij die uit de grond trekt en onmiddellijk sterft. Maar dan kan men het zonder gevaar pakken.

Niettegenstaande het gevaar van deze plant wordt ze echter van velen zeer begeerd want ze drijft de duivels die geesten zijn van goddeloze mensen uit de lichamen wanneer men die bij bezetene brengt die zonder dat hulpmiddel anders om het leven zouden raken.'

Zo'n verhaal wordt ook verteld van de pioen.

Na de ceremonie van het opgraven kon het vastgepakt worden. Uit die wortels sneed men Mannetjes, Heksen, Goud-Galgen-Aard of Alruinmannetjes die in kastjes op geheime plaatsen werden gezet. Ze werden hieruit gehaald als hun magische krachten, als waar te zeggen, eeuwig leven, schatten zoeken of liefde en geluk nodig waren.

Zo werden ze bij keizer Rudolf II, 1576-1612, bij de maaltijd gehaald, eten en drinken voorgezet en op zondagavond in wijn en water gewassen en met volle maan in nieuwe kleren gestoken. Ze zijn nog te zien in de hofbibliotheek van Wenen. De grote wortel heet Thrudacia en geldt als het mannetje, de kleinere draagt de naam Marion. Beiden hebben roodzijden hempjes aan en werden in vroegere tijd in kistachtige kastjes bewaard waar ze door de keizer als huisorakels geraadpleegd konden worden.

Dat de alraun kan kreunen als men ze uitgraaft gelooft men ook in Engeland. Ben Johnson (Masque of Queens) laat een heks die de mandraak verzameld had, zeggen:

"De laatste nacht lag ik heel alleen

Op de grond om de mandraak te horen kreunen

Ik plukte hem, ofschoon hij zeer diep groeide

En, toen ik klaar was, kraaide een haan".

En in 't tweede deel van Faust laat, in de eerste acte, de dichter Mephistopheles zeggen;

Da stehen sie umher und staunen

Vertrauen nicht den hohen Fund

Der eine faselt von Alraunen

Der andre von dem schwarzen Hund'.

Vondel, De Heerlijckheyd van Salomon;

'Hier danst een ouwe baas met zijn mantel lang

En bruingrauw stijl omgordt met een blauwe adderslang

Die knaagt haar kronkelstaart en kunstelijk ik bespore

Ruit, vuurkruid (witte nieswortel) en komijn, alruin en mandragore'.

Dat de mandraak ook de zwaarmoedige en melancholieke helpt gaat op Hippocrates terug, 460- 377 v. Chr.. Zo wordt dit ook door de H. Hildegard vermeld: "De mandragora is warm en vaak wat waterig. Ze is uit de aarde geschapen waaruit Adam gekomen is en, vanwege zijn gelijkheid met de mens, woont in haar en behoort meer als andere kruiden tot de duivel. Daarom moet je die, nadat ze uitgegraven is, een dag en nacht in een stromende beek leggen. Dan verliest ze alle kwalijke eigenschappen en schadelijke stoffen die in haar is zodat ze verder voor toverei onbruikbaar wordt. Als iemand die gemoedstoestand heeft, dat die treurig en neergeslagen is dan zal die een mandraak, die in voornoemde beek heeft gelegen, naast zich in bed leggen dat die door het kruid gaat zweten en de hitte van het kruid in zich opneemt. Dan bidt hij tot de Heer'.

Maerlant; 'Mandragora, als Platearius kent, is een kruid van de Oriënt. Koud is het en droog daar toe. Men vind het hier en daar, die heeft bladeren in de vorm alsof het een beer ware (Acanthus) zo zijn er ook met laurierbladeren. Appelen dragen deze soorten, zoet geurend, als men weet, zodat men het aardappelen heet. (Cyclamen) Huid, bladeren en wortels zijn nuttig als medicijnen. (3) Die in hete zuchten ligt en niet slapen pleegt dan zal men met mandragora bladen met vrouwenmelk stampen en gelijk maken met het wit van een ei, wat men gelooft, een pleister maken voor het voorhoofd en bedek er de slaap mee.

(4) Die van grote hitte zijn hoofd zweert, leg de bladeren gewreven aan zijn slaap, het zal het begeven zoals hier beschreven staat. Maakt men olie van mandragora, de appels stampt men klein en mengt ze met gewone olie, dan kookt men ze tezamen heet en duw het door een kleed, dit is olie van mandragora. Waar hoofdzweer bij vergaat en wel slapen doet mede en is goed tegen alle rede opdat men er mee strijken doet voorhoofd en slaap daar toe. Men zal ook in goede wijn in stukken koken die wortels zijn. (2) En geef hem te drinken die zo staat dat men hem de leden af slaat, hij zal slapende zo vergeten dat hij dit niet zal weten'.

Herbarius in Dyetsche; 'Doelwortel, Mandragher of Mandragora is koud en nat in de vierde graad. Pandecta zegt dat het koud is in de derde graad. (2) En in hem is ook weer hitte, maar in de appelen is nattigheid en daarom laat het zeer vast slapen. In de schors van de wortels is grote koudheid waarmee het ook droogt. Als iemand van deze wortels neemt in eten of drinken dan valt hij in een zeer diepe of vaste slaap.

De schors die onder in de opening als een suppoost gedaan wordt laat slapen.

(6) Als de wortel zes uren lang gewreven wordt met ivoor dan wordt het murw en is in staat om allerhande vormen aan te nemen.

Tegen hete galachtige blaren, zoals erispilla, wrijf de wortel en maak er met azijn een pleister van. Tegen hetzelfde, als het met olie of honing gemengd wordt dan geneest het de venijnige beten.

(5) Het sap van de wortel in wijn en savich van gerst (dat is als gerst gebroken en met water bedekt wordt en gekookt tot dat het dik wordt, dan na de zuivering in de grond heb je de savich) of dat wat gekookt is goed om de pijn van de gewrichten of van alle andere pijnen te genezen, volgens Pandecta'.

Herbarijs; 'Mandragora zijn wortels van kruiden en is er in 2 soorten en groeit als mannetje en

vrouwtje. En het mannetje heeft bladeren als bietkolen en het vrouwtje als sla. En die het uit de aarde trekt, hij moet sterven. En daar het staat ziet men 's nachts groot licht. En het mannetje helpt de man en het vrouwtje de vrouw. En het hoofd van het mannetje is goed tegen hoofdpijn. En de ogen zijn goed voor de ogen, en zo verder, elk lid van het mannetje tegen elk lid van de man tot de voeten toe. En net zo van het vrouwtje bij de vrouw.

En wil u dat een vrouw een jongetje krijgt geef haar dan te drinken van het sap van het mannetje. En wil u een dochter hebben, geeft haar dan van het vrouwtje. (Zie Mercurialis, kapittel 260)

En die het sap drinkt van het mannetje, hij ligt alsof hij dood was. En als de chirurgen willen werken dan laten ze de mensen hiermee liggen alsof ze dood zijn, dusdanig dat ze niet weten wat men met hen doet. En als ze hen wakker willen laten worden dan nemen ze het sap van ruit, azijn en gentiaan en mengen het door elkaar en laten het bij hen in de oren lopen en dan worden ze wakker.

Mandragora is ook een boom (Datura?). En de schorsen zijn koud en droog en doen hetzelfde dat de grootste mandragora doet.

Dodonaeus; 'Mandragora heeft een verkoelende kracht in zich die al haar andere krachten ver te boven gaat zodat men ze in de derde graad van de koude dingen moet stellen.

Dan Dioscorides verhaalt er vele bijzondere krachten van die nochtans dit kruid niet alleen eigen zijn, dan alleen diegene die van haar slaapmakende of verdovende macht veroorzaakt worden. Deze verdoving is in de schors van de wortels meer dan in haar andere delen blijkbaar. De appels of vruchten zijn niet zo geweldig in het werken want men zegt dat ze met peper en andere hete dingen gekookt of gebraden of anders bereidt als een spijs gegeten mogen worden.

Galenus zegt ook dat de vruchten enige hitte en vochtigheid in zich hebben, dan dat de schors van de wortels uitermate sterk van krachten zijn en niet alleen verkoelen, maar ook verdrogend worden bevonden.

Voorts zo werd dit kruid in oude tijden Circaea genoemd omdat de voor vermelde toveres Circe de wortel er van bij haar dranken plag te vermengen om de jonge mannen tot liefde te verwekken waarin die tegenwoordig ook geloofd wordt dat het enige krachten heeft.

De wortels van Mandragora en vooral de schors, als eensdeels gezegd is, zijn koud en droog tot bijna in de vierde graad, de vrucht is niet zo koud als ook gezegd is. Het sap van de schors van de wortels wordt uitgeperst, gedroogd en bewaart als ook uit de appels. De schors van de wortel wordt ook aan een linnen draad geregen en opgehangen totdat men ze nodig heeft.

Het sap van de verse wortels van Mandragora ingenomen jaagt door de kamergang en het braken de slijmerigheid en ook de zware zwarte vochtigheden wel zo geweldig af als de zwarte nieswortel, maar men moet er niet meer dan een scrupel zwaar van innemen want anders zou het de mensen doden.

Hetzelfde sap is ook goed bij de oogzalven gemengd om de pijn en weedom te verzoeten en van onder ingezet met een pessarium trekt het de nageboorte en dode vruchten af en verwekt de maandstonden.

Een suppoost van dit sap gemaakt en van achteren ingezet laat goed slapen.

Olie van Mandragora laat slapen en verkoelt alle verhitting.

De verse bladeren van Mandragora met meel van gerstemout vermengt zijn goed op alle hete gezwollen en zweren gelegd en laten alle ontstekingen scheiden, gewreven en er op gelegd. Die met hazelwortel en saffraan vermengt verdrijven de hardigheid van de milt en laten alle brandtekens vergaan, soms ermee gewreven. Daartoe worden ze ook in pekels bewaard.

De wortels zelf op de hete zweren en gezwollen gelegd genezen die en met olie en honig vermengt genezen de beten van de vergiftige dieren.

(2) Wijn daar de wortels van Mandragora in geweekt hebben of in gekookt zijn laat slapen, verzoet alle pijn en weedom en is goed gegeven aan diegene die men enig lid afsnijden of branden wil zodat ze de pijn niet voelen zouden. Deze slaapmakende kracht van dit kruid is gebleken in het land van Afrika. Want Maharbal, een veldheer van die van Carthago, die tegen wilde lieden oorlog voerde heeft dit gewas met menigte bij zijn wijn gedaan en als door vrees van hun te vluchten heeft hij hun die wijn met een groot deel van zijn bagage achtergelaten waardoor ze zeer blij werden en zijn van die wijn eerst dronken en daarna slapend geworden. En zijn zo alle tezamen van dezelfde Maharbal overwonnen en verslagen geweest eer ze goed wakker mochten worden.

Mandragora Morion is ook zeer krachtig want een half lood zwaar er van ingenomen met enige spijs maakt de mens dul.

De appels van allerhande Mandragora alleen geroken laten slapen en daarom leggen sommige die achter hun oor als ze te bed gaan. Dan die ze te lang ruiken worden heel stom. Het sap er van ingenomen doet dat noch sterker. Hetzelfde wordt nochtans geprezen om jicht te verzoeten en pleuris of ziekte van de zijden te genezen.

Het zaad gedronken reinigt de baarmoeder en met levende zwavel stopt het de rode vloeden van de vrouwen.

Het sap van de wortels is zorgelijk ingenomen, want wat teveel genomen doodt de mens terstond. De bladeren en vruchten zijn ook zorgelijk en kwaad en ze maken zware slaap met razernij net zoals het opium'.

Zie verder: <http://volkoomenoudeherbariaenmedisch.nl/> en : <http://www.volkoomen.nl/>